Teorie překladu B

Úvod do teorie překladu B

jaro 2015

Program kurzu

Praktické nástroje překladatele a praktické nástroje překladatelské teorie

- CAT pro komerční překlady
- Google translator toolkit
- korpus
    - značkování
    - co značkovat
    - jak značkovat
    - jak se značkují jednotlivé formáty ekvivalence

Experimentální překlad a ekvivalence

- opět ekvivalence? existuje alternativa?
- historie překladu a ekvivalence
- vztah ekvivalence a moderních překladových metod v jiných jazycích
- definice experimentálnosti, modernosti a testování hranic překladu
- Pan Kaplan, Shakespeare

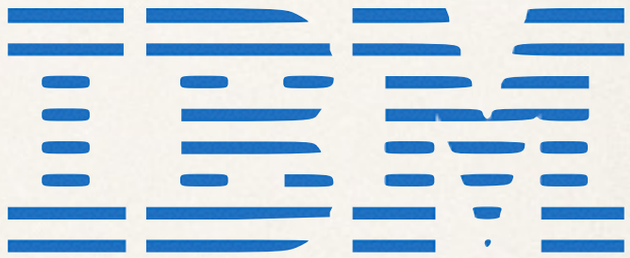

Strojové a přirozené překlady

- souboj IBM se zbytkem světem
- proč je vítěz Google
- analýza přirozeného jazyka
- Noah Chomski, kritika, teorie, analýzy

Společná analýza vybraného textu

- HIMYM
- Trainspotting
- Shakespeare
- dílo dle výběru

Praktické překlady

- překládání pro komerční sféru
- překlady pro EU
- překlady krásné literatury
- překladatelské možnosti a registrace na serverech

Praktické nástroje překladatele a praktické nástroje

- Překladatelské teorie
- CAT pro komerční překlady
- Google translator toolkit
- korpus
  - značkování
  - co značkovat
  - jak značkovat
  - jak se značkují jednotlivé formáty ekvivalence

Překladatelské teorie - ekvivalence

"... for the sake of convenience—because most translators are used to it rather than because it has any theoretical status"

Mona Baker (1992)

"The translator is an equivalence producer, a professional communicator working for people who pay to believe that, on whatever level is pertinent, B is equivalent to A" (Pym, 1992:77).

„…formal and dynamic equivalence …“

Justa Holz-Mänttäri (Finlad)

translatorial action

… the most important aspect of this communication across cultures is the purpose of what translators do.

- Pym, 1992:51

SKOPOS

the key principle in any translation process is the purpose – Skopos – of the translational action

Greek "Skopos", which in a broader sense means "purpose" (and also "aim", "goal", or "intended function"

– Christian Nords

Reiss (1970s)

Functional approach

Classification of texts as:

– 'informative‘
– 'expressive‘
– 'operative‘
– 'audiomedial'

Functional characteristics of text types and links to translation methods (adapted from Reiss 1971)

Text type	*Informative*	*Expressive*	*Operative*
Language function	Informative (representing objects and facts)	Expressive (expressing sender's attitude)	Appellative (making an appeal to text receiver)
Language dimension	Logical	Aesthetic	Dialogic
Text focus	Content-focused	Form-focused	Appellative-focused
TT should	Transmit referential content	Transmit aesthetic form	Elicit desired response
Translation method	'Plain prose', explicitation as required	'Identifying' method, adopt perspective of ST author	'Adaptive', equivalent effect

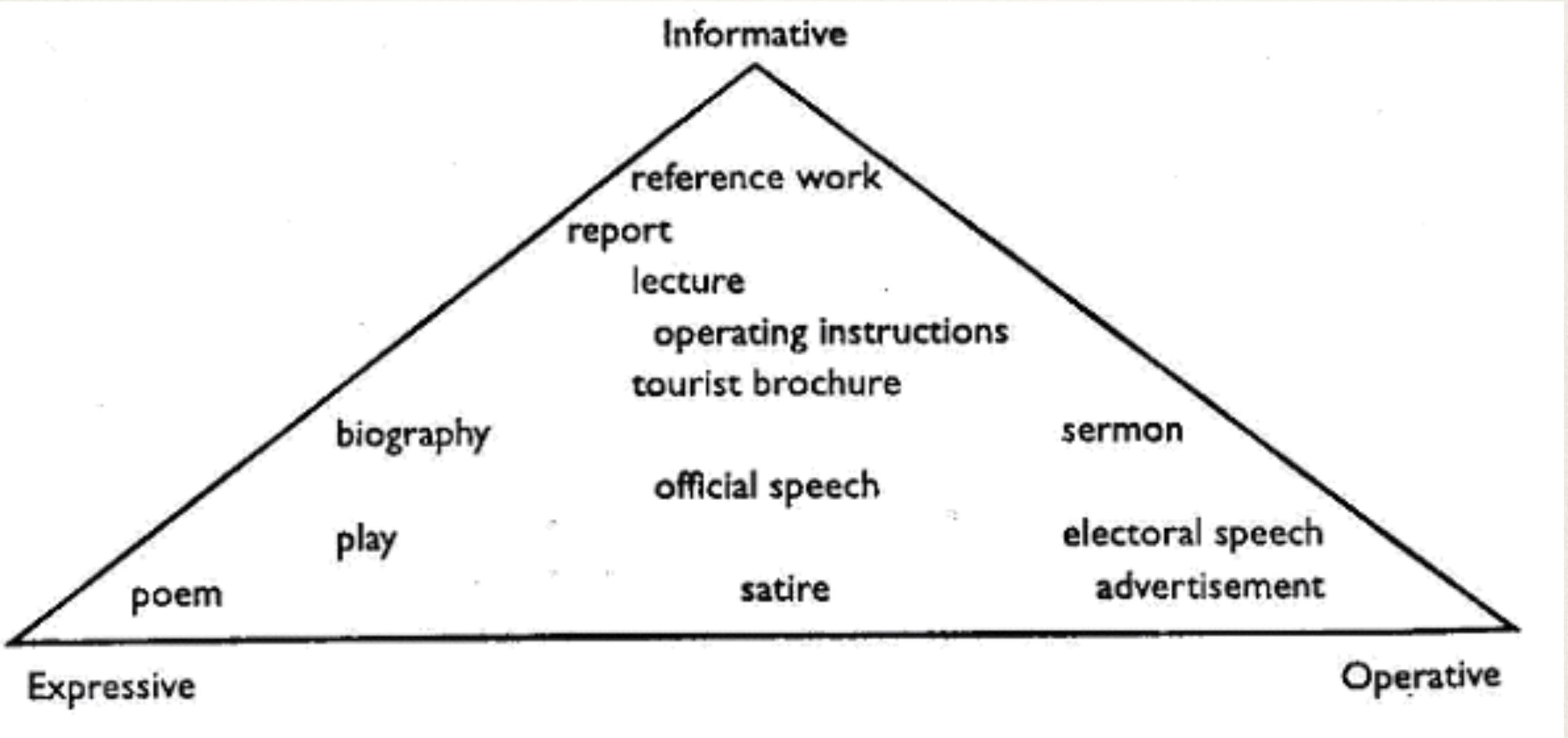
Informative
reference work
report
lecture
operating instructions
tourist brochure
biography
official speech
sermon
play
electoral speech
poem
satire
advertisement
Expressive
Operative

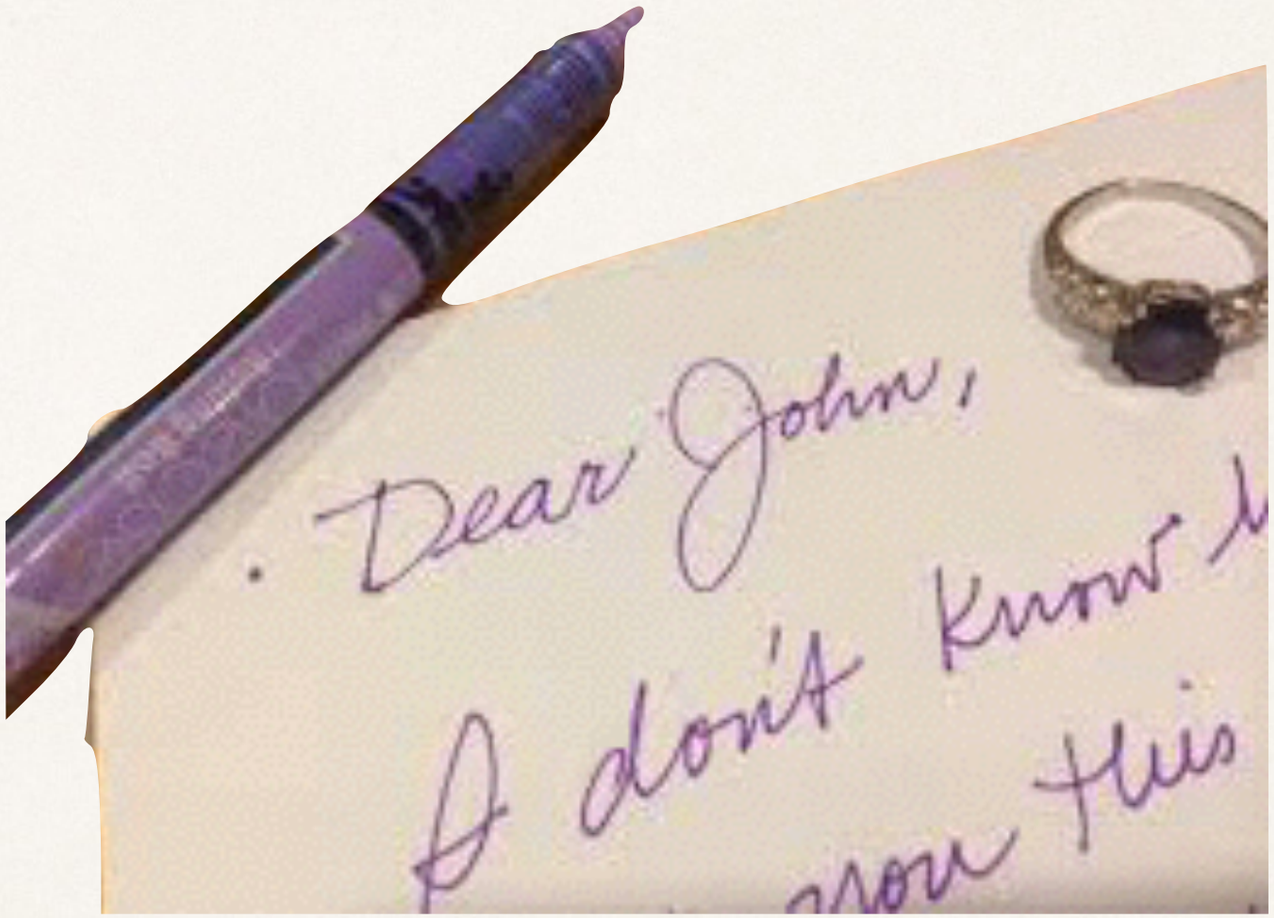
Dear John,
I don't

Dear John
One wish, only to be released.
Granted - now receive this token.
Words written in rhyme, love's decease.
When promises made . . . were broken.

Never Again Yours,
Jane

dreamstime

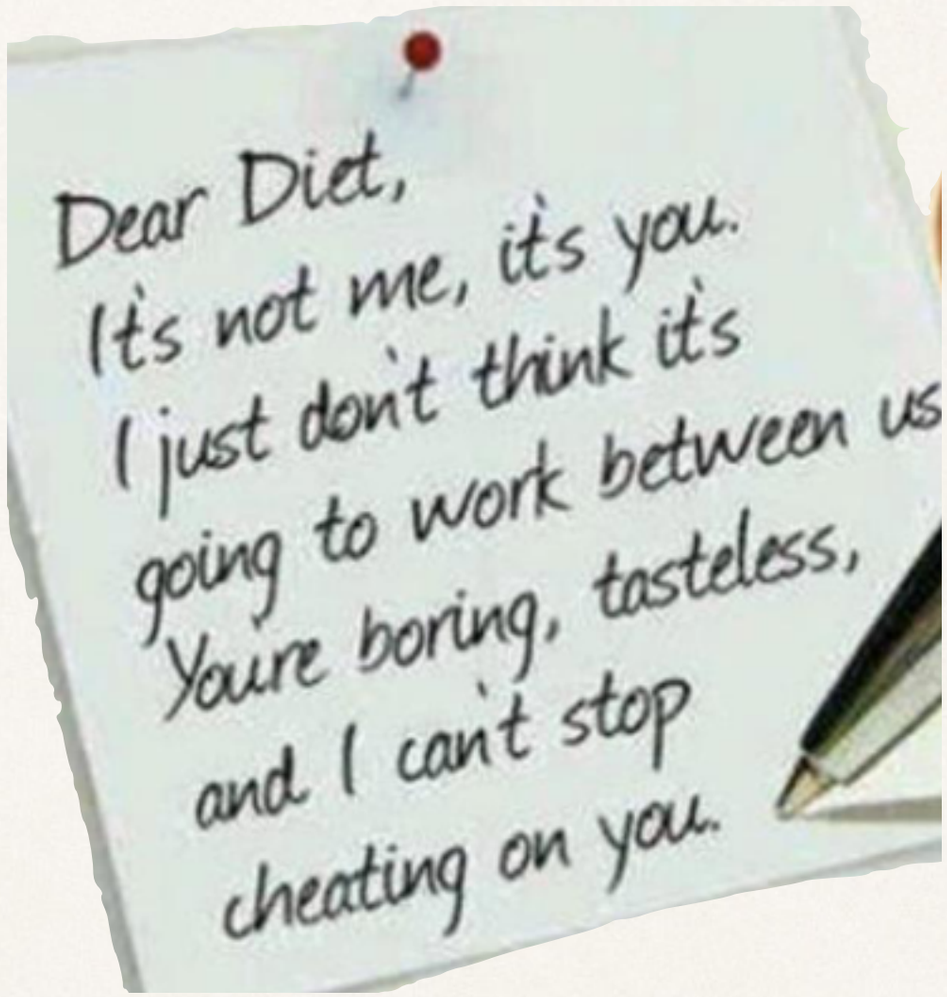
Dear Diet,
It's not me, it's you.
I just don't think it's
going to work between us
Youre boring, tasteless,
and I can't stop
cheating on you.

„A **"Dear John letter"** (Dear Jane for women) is a letter written to a husband or boyfriend by his significant other to inform him their relationship is over, usually because the author has found another lover.“

–BNC, 2010

Why John?

Why Dear John? That isn't entirely clear but a couple of pointers give a plausible basis for it. John was a common **generic name for a man at this period** (think also of terms like John Doe for an unknown party to a legal action). Such letters were necessarily written in a formal way, since any note of affection would obviously have been out of place. So a serviceman getting a letter from his wife or girlfriend that started so stiffly knew at once that a certain kind of bad news had arrived.

Korpus - překladatelství, CAT

The very rigid search

The alarm made a noise at 6:00 of the morning but it was not a consequential noise, because Grandfather and I had not manufactured even one Z among us. “Go get the Jew,” Grandfather said. “I will loiter downstairs.” “Breakfast?” I asked. “Oh,” he said. “Let us descend to the restaurant and eat breakfast. Then you will get the Jew.” “What about his breakfast?” “They will not have anything without meat, so we should not make him an uncomfortable person.” “You are smart,” I told him.

Nekonečné hledání

Na 6 hodinu ráno budík udělal hluk a nebyl to důležitý zvuk, protože už děda a já spolu netvořili žádné Chrr. „Jdi dostaň žida,“ řekl mi. „Já budu zevlovat dole.“ „A snídaně?“ zeptal jsem se. „Aha,“ odpověděl. „Pojďme s námi sestoupit do restaurace a jíst snídani. Pak půjdeš dostaň žida.“ „Co jeho snídaně?“ „Oni budou nemít nic bez masa, tak bysme ho neměli nechat cítit nepohodlná osoba. „Jsi chytrej,“ já mu řekl.

Ekvivalence, SKOPOS

- Opět ekvivalence? Existuje alternativa?
- historie překladu a ekvivalence
- vztah ekvivalence a moderních překladových metod v jiných jazycích
- definice experimentálnosti, modernosti a testování hranic překladu
- Např. L. Rosten, W. Shakespeare, S. Foer

Nicholas. Cage them.

Elijah would you please take them away.

Drew. Barry. More power.

Halle! Bury them!

Helen! Hunt them down!

Language Universals v. Linguistic Relativism

- Science of translation
- Equivalence
- Semantic and communicative translation
- Korrespondenz and Äquivalenz
- Translation ‘shifts’
- Discourse and register analysis

Equivalence

- Roman Jakobson (1959/2000)
  - *Equivalence in difference is the cardinal problem of language and the pivotal concern of linguistics.*

- Discusses equivalence at level of obligatory grammar and lexicon, for example:
  - gender
  - aspect
  - semantic fields

Equivalence at word level

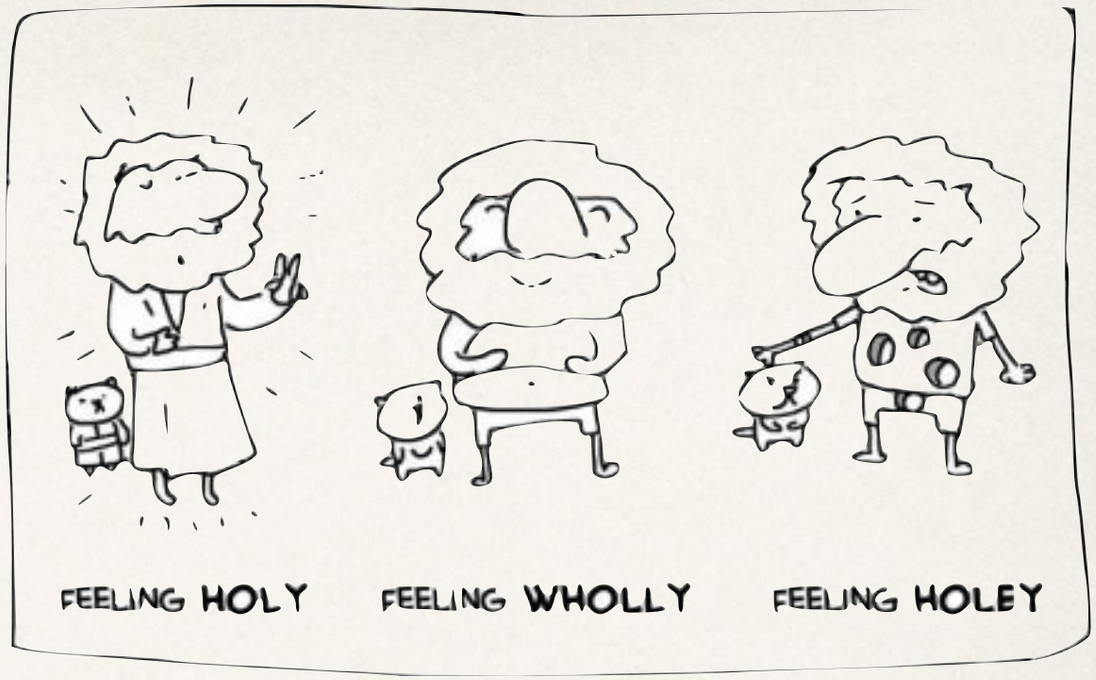

- Baker (1992)
- Morphology – lexical and syntactic
- Lexical Meaning
- Propositional v. Expressive meaning
- Presupposed meaning
- Evoked meaning
- dialect – geographical, temporal, social
- Register – field / tenor / mode of discourse
- Semantic fields and lexical sets

Equivalence above word level

- Baker (1992)
  - Collocation
    - Collocational range and markedness
    - Collocation and register
    - Collocational meaning
    - Idioms and Fixed Expressions

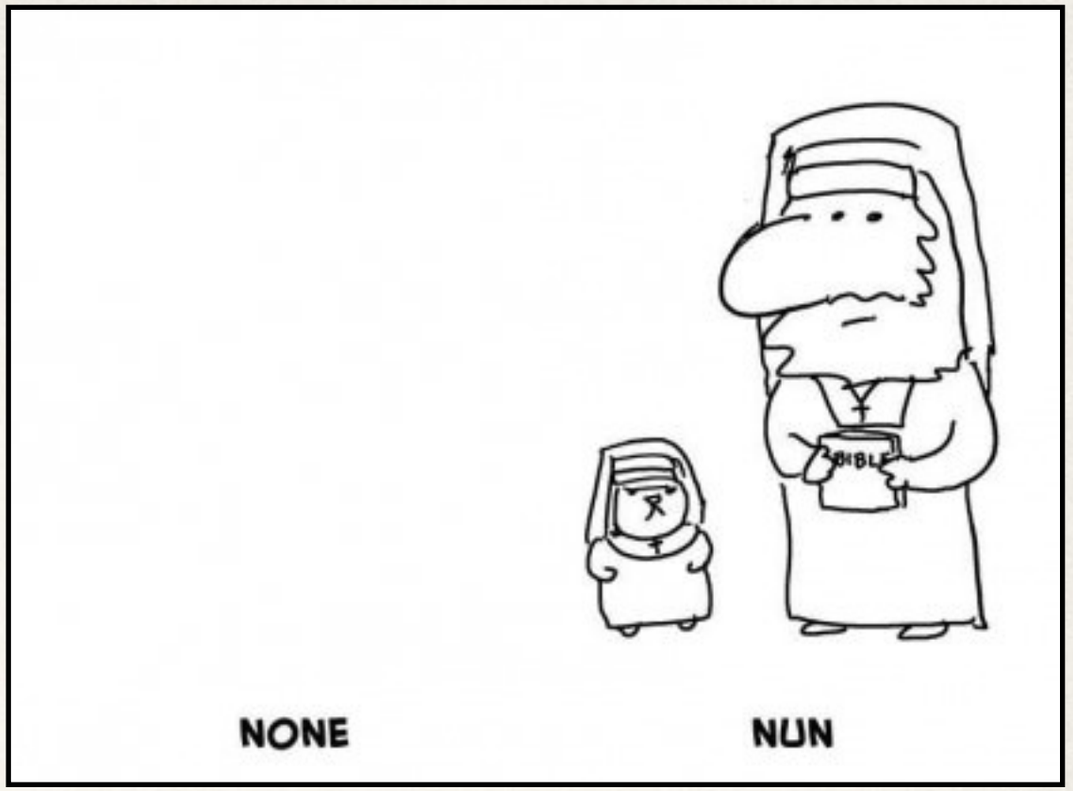

Grammatical equivalence

- Baker (1992)
- Grammatical vs. Lexical categories
  - The Diversity of Grammatical Categories:
    - Number
    - Gender
    - Person
    - Tense and Aspect
    - Voice
    - Word Order

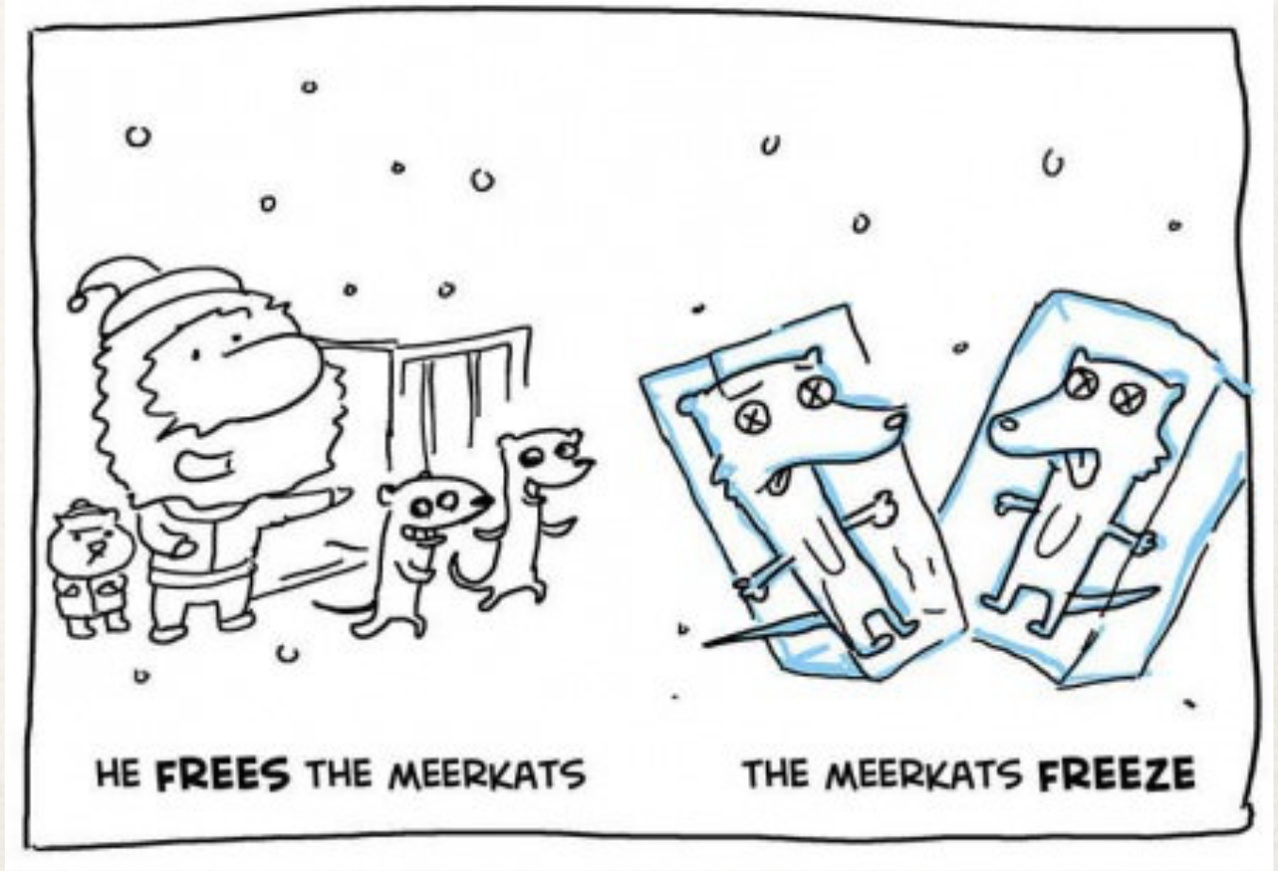

Newmark (1981)

- Semantic / communicative translation at level of:
- Transmitter/addressee focus
  - Culture
  - Time and origin
  - Relation to ST
  - Use of form of SL
  - Form of TL
  - Appropriateness
  - Criterion for evaluation

Koller (1976/89)

- Korrespondenz and Äquivalenz
  - Denotative equivalence
  - Connotative equivalence
  - Text-normative equivalence
  - Pragmatic equivalence
  - Formal equivalence

Vinay & Darbelnet (1977/2000)

- Translation ‚shifts' x Direct translation:
  - Borrowing
  - Calque
  - Literal translation
  - Oblique translation
  - Transposition
  - Modulation
  - Equivalence
  - Adaptation
  - Function at the level of the lexicon, syntax and message

Linguistic theories and translation

- Most of these theories are considered ‘linguistic’ and are useful for teaching translation

- Most translation occurs at the linguistic level at some stage of the process

- However, too much stress on linguistic levels can have negative effect at the text level

Focus on the function of the text

- Baker (1992) Chapter 7 - Pragmatic equivalence
- Reiss (1970s) – Functional approach
- Holz-Mäntarri (1984) – Translational action
- Vermeer (1970s) and Reiss & Vermeer (1984) – 'Skopos' theory
- Nord (1988/91) – Text Analysis in Translation

Reiss (1971) Text types

Functional characteristics of text types and links to translation methods (adapted from Reiss 1971)

Text type	*Informative*	*Expressive*	Operative
Language function	Informative (representing objects and facts)	Expressive (expressing sender's attitude)	Appellative (making an appeal to text *receiver*)
Language dimension	Logical	Aesthetic	Dialogic
Text focus	Content-focused	Form-focused	Appellative-focused
TT should	Transmit referential content	Transmit aesthetic form	Elicit desired response
Translation method	'Plain prose', explicitation as required	'Identifying' method, adopt perspective of ST author	'Adaptive', equivalent effect

Reiss's text types and text varieties (Chesterman 1989: 105, based on a handout prepared by Roland Freihoff)

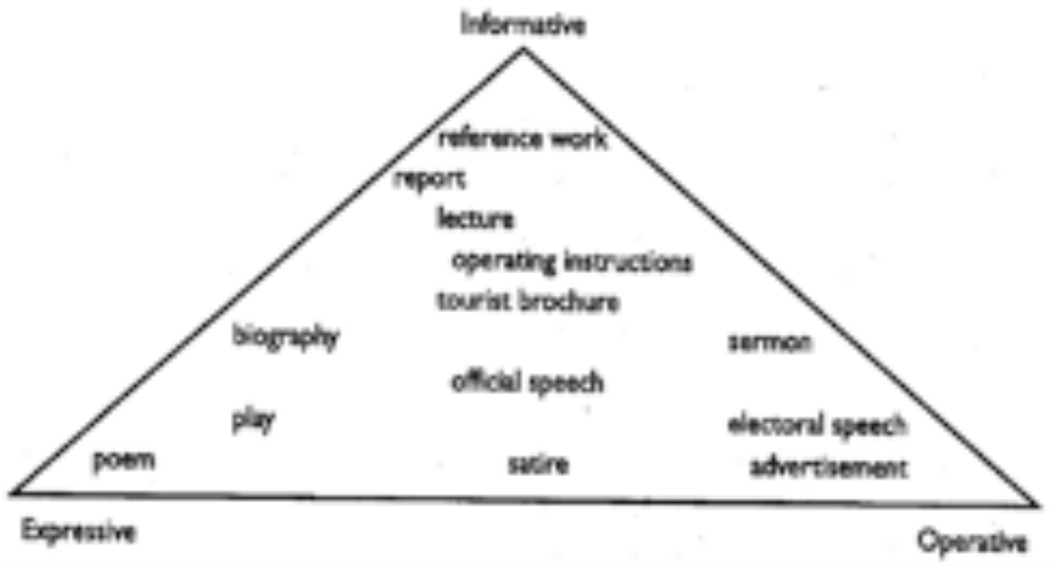

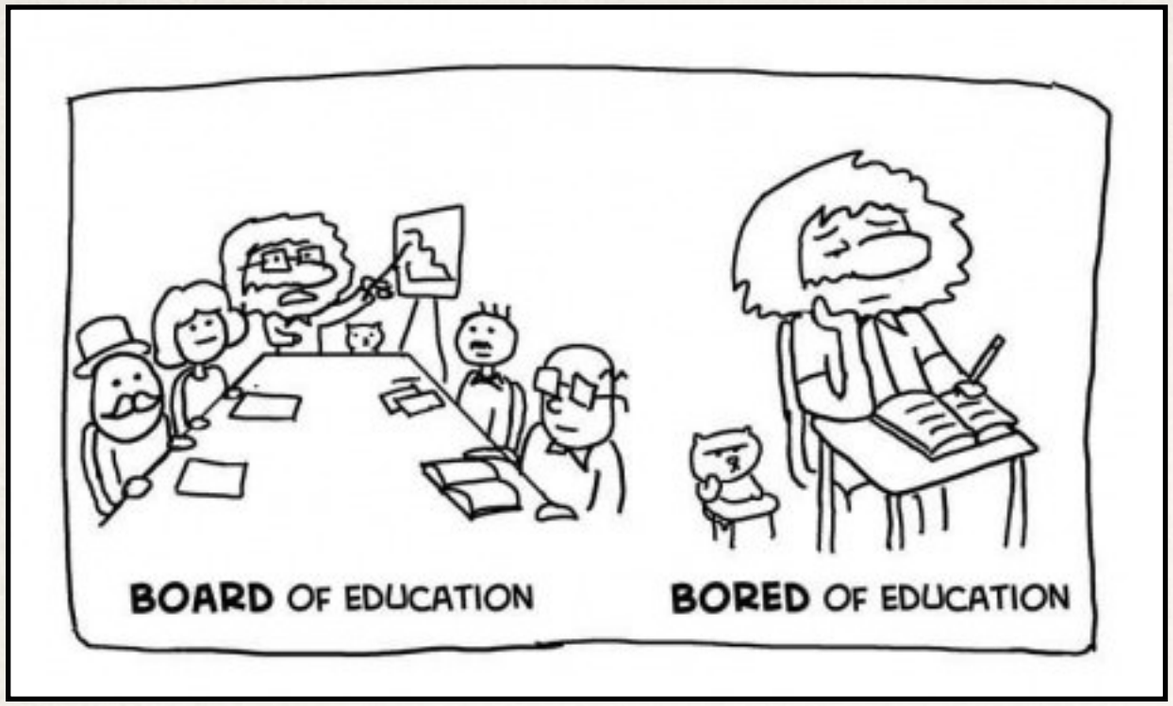
BOARD OF EDUCATION
BORED OF EDUCATION

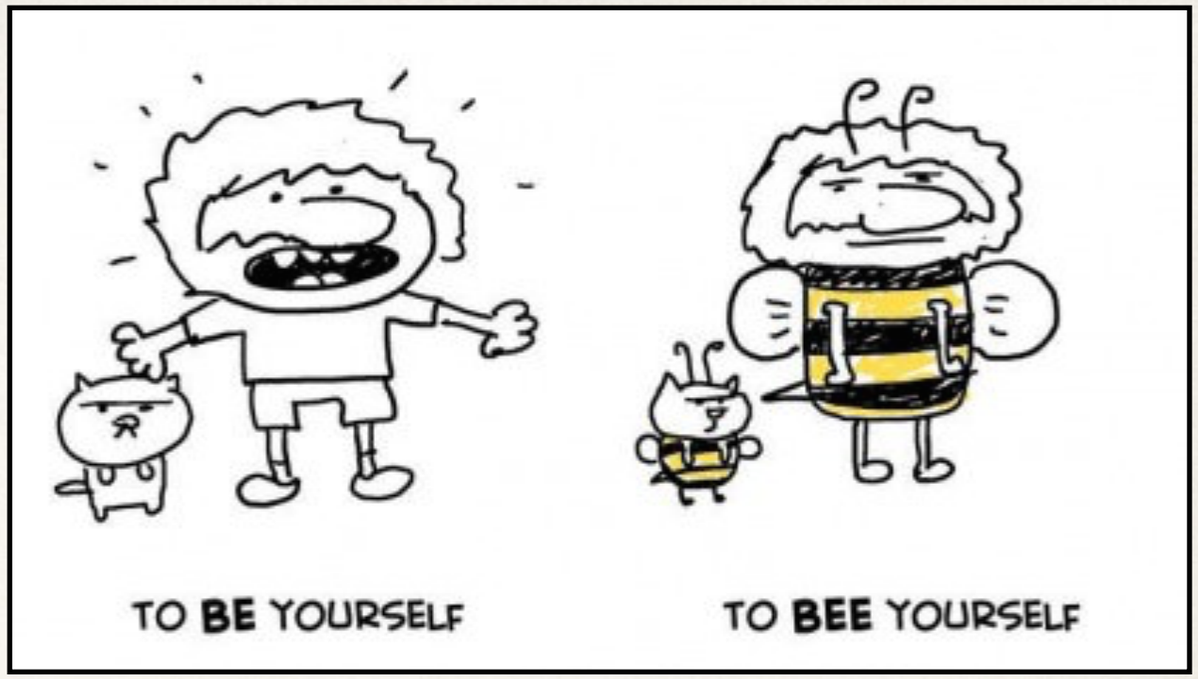
TO BE YOURSELF
TO BEE YOURSELF

I DYED MY HAIR
MY HAIR DIED

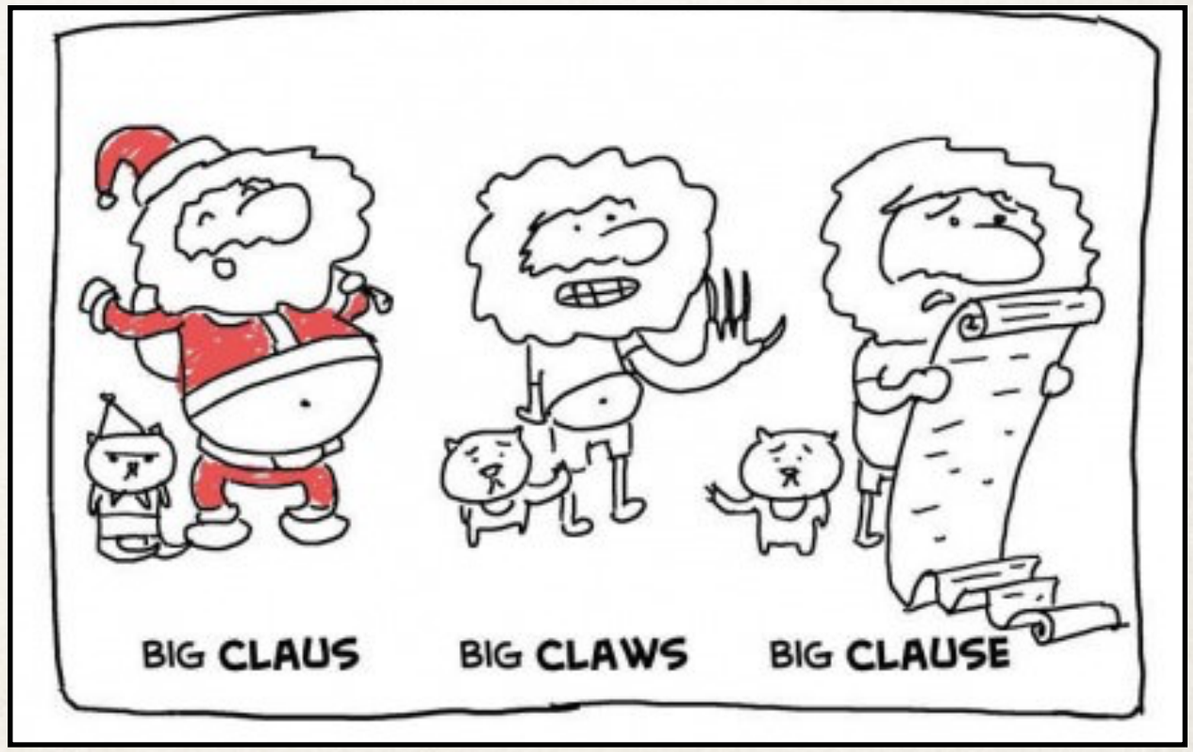
BIG CLAUS
BIG CLAWS
BIG CLAUSE

1. "I might join you later" - Meaning: I'm not leaving the house today unless it's on fire.

2. "Excuse me, sorry, is anyone sitting here?" - Translation: You have three seconds to move your bag before I end you.

3. "Not to worry" - Translation: I will never forget this.

4. Saying sorry as a way of introducing yourself.

5. "Bit wet out there" – You're going to need a snorkel because it's absolutely pissing it down.

6. Ending an email with "Thanks" as a warning that you're perilously close to losing your temper.

7. "Right then, I suppose I really should start thinking about possibly making a move" - Translation: "Bye".

8. "It's fine" - Meaning: It really could not possibly get any worse, but no doubt it will do.

9. "Perfect" - Translation: Well that's that ruined then.

10. "A bit of a pickle" - Translation: A catastrophically bad situation with potentially fatal consequences.

Analýza textu a interpretace

Jiří Levý v knize Umění překladu shrnuje práci překladatele do tří základních bodů:

- pochopení předlohy,
- interpretace předlohy,
- přestylizování předlohy.

Je tedy zcela zřejmé, že překladatel musí textu co nejlépe porozumět, aby nedocházelo k chybám překladu. V tomto procesu hraje klíčovou roli znalost kulturního a dobového pozadí, která je srovnatelně důležitá jako samotný překládaný text.

> *„Od původního umělce žádáme pochopení skutečnosti, kterou zobrazuje — od překladatele pochopení díla, které tlumočí..."*

- **Levý dále uvádí tři základní roviny, ve kterých překladatel zasahuje do díla:**
  - porozumění filologické,
  - zprostředkování ideově estetické hodnoty,
  - pochopení uměleckých celků.

Dagmar Knittlová

Knittlová rozděluje interpretace do tří (později dvou) rovin:

- rovina lexikálně-pragmatická,
- rovina gramatická,
- rovina textová.

Tradiční překladatelské postupy:

- **transkripce** (=více či méně adaptovaný přepis) Tariq → Tarik
- **kalk (=doslovný překlad)** Gins' world → Ginin svět
- **substituce (= nahrazení jednoho slovního prostředku jiným, avšak jemu ekvivalentním)** Cavendish → on
- **transpozice (=gramatické změny v reakci na odlišný jazykový systém)** little black dress → malé černé
- **modulace (=změna hlediska)** Pandora has been mine → Po Pandoře toužím
- **ekvivalence** (=**náhrada stylisticky a strukturně odlišnými prostředky**) In no time at all → Než bys řekl švec
- **adaptace** (=nahrazení situace výchozího jazyka stejnou či podobnou situací v cílovém jazyce) Newts at ten → Zpravodajský mlok

Strojové a přirozené překlady

- Jak pracuje automatický překlad?
- Principy strojového textu.
- Počítačová lingvistika.
- Praktická aplikace.
- Přirozený překlad.
- Vliv překladu z L2 (cizí) na L1 (mateřský).

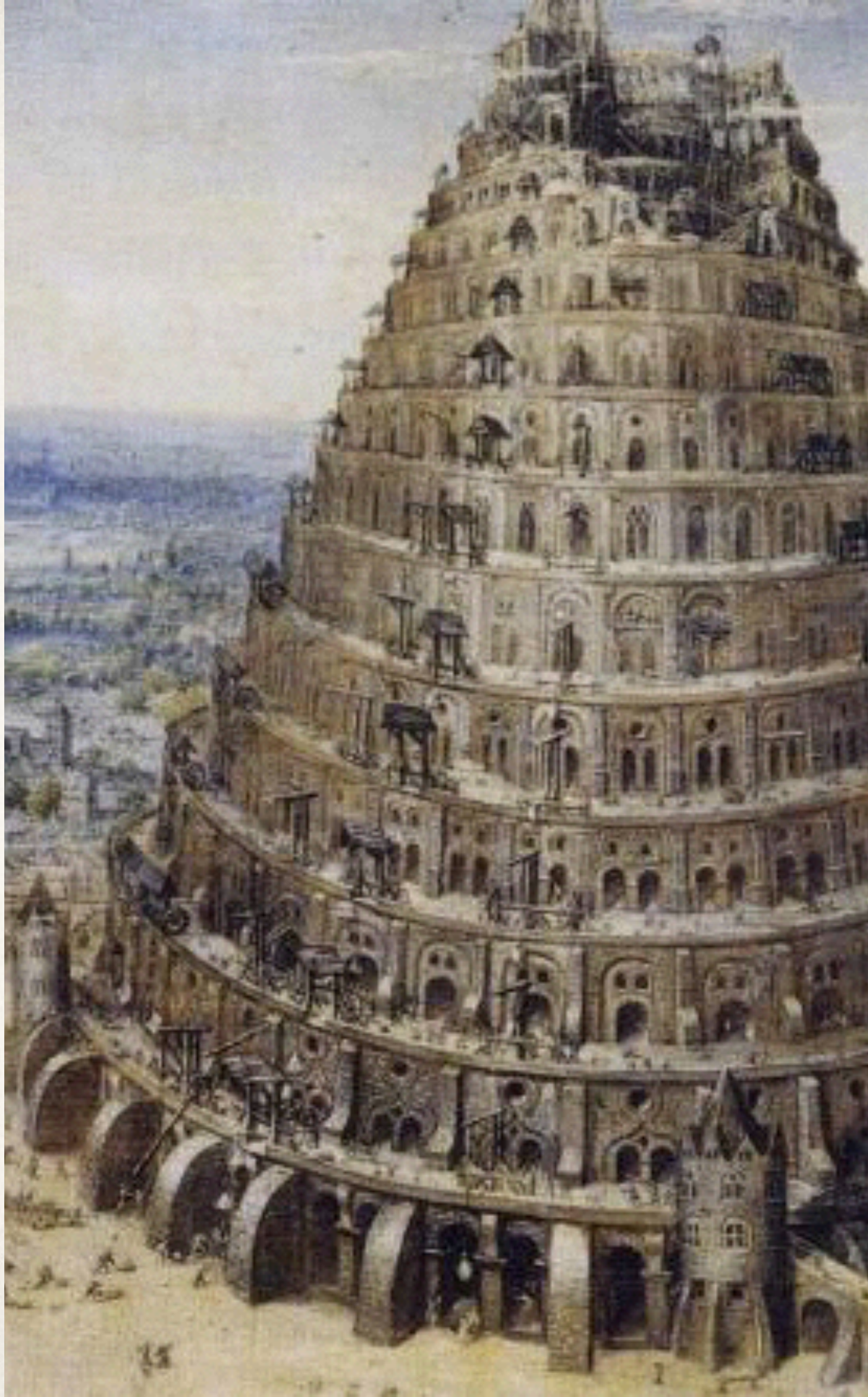

Definice! Definice?

- Počítačové zpracování přirozeného jazyka (**Natural language processing**, **NLP**, též **počítačová lingvistika** neboli **computational linguistics**) je obor na pomezí **lingvistiky**, **informatiky** (umělé inteligence), popř. též **akustiky** a dalších. Zkoumá problémy analýzy či generování textů nebo mluveného slova, které vyžadují určitou (ne absolutní) míru porozumění přirozenému jazyku strojem.

Presumce viny

Návod k přípravé:

1. Furunkl trulanty do bystrý várka voda (400ml) a zvolna vařit do 3 minuty.
2. Michat kořenění napudrovat se, impregnovat, a chili napudrovat se (podle toho cítit) dále jeden čise chvíle trulanty ar bytost kamna.
3. Hybat trulanty jít s duchem času kořeněni a míchat dobře.
4. Promíchejte a ihned podávejte.

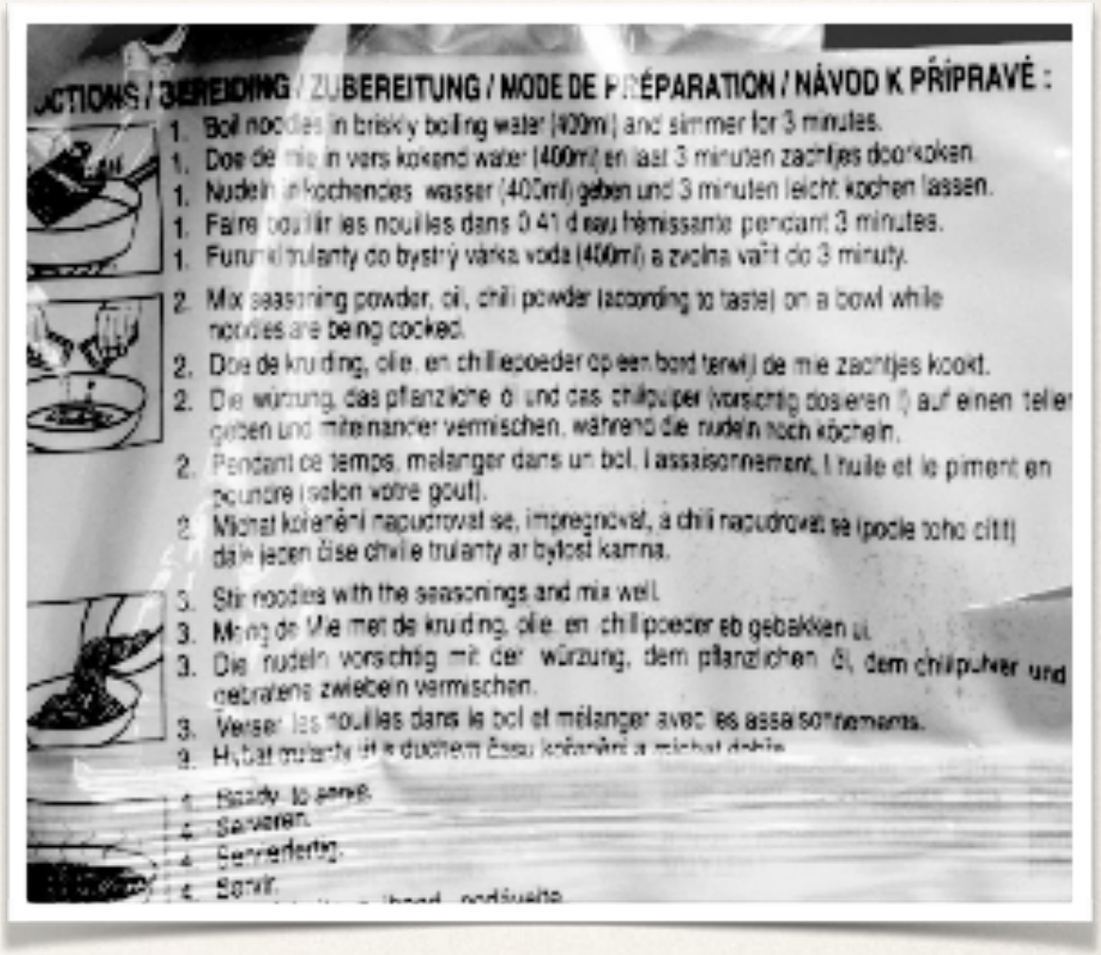

„Vize přestane být snem"

ROP
Severozápad

„Vision ends up being a dream"

Regionální operační program

„Vize přestane být snem.“

„Vision ends up being a dream.“

„Vize skončí jako sen.“

- **Lingvistická analýza (Obecná lingvistika)**
  - Fonetická rovina
  - Fonologická rovina
  - Morfologie
  - Syntaktická rovina
  - Sémantická rovina (tektogramatická nebo tektografická, hloubková)
  - Pragmatická rovina

Fonetika, fonetická rovina

- Fonetika je vědou na pomezí **lingvistiky**, **anatomie**, **fyziologie** a **fyziky**. Tato rovina se zabývá zpracováním signálů tj. jejich tříděním a klasifikací. Základní jednotkou je tzv. „**fón**“.

- Fóny můžeme dále dělit na:
  - **artikulační** tj. podle místa, kde se vytvářejí (pozice jazyka, zuby, otevření dutiny ústní apod.),
  - **akustické** tj. přenos zvuků prostřednictvím frekvence,
  - **percepční** tj. způsob přijímání zvuků posluchačem.

- **Fonetika** určuje tvorbu samohlásek a souhlásek (dlouhá/krátká, tón vysoký/nízký/klesající, znělá/neznělá, nosová/nenosová). Výstupem fonetické roviny je zpracování posloupnosti fónů ve fonetické abecedě.

Fonologie, fonologická rovina

- **Fonologie** se zabývá funkci hlásek. Tato rovina se zabývá stejně jako fonetika zkoumáním zvukové stránky přirozeného jazyka, a to konkrétně zvukovými rozdíly, které mají v daném jazyce schopnost rozlišovat význam. Fonologie se zabývá funkci hlásek. Základní jednotkou je tzv. „**foném**“, tedy zvukový prostředek, který slouží k odlišení **morfémů**, **slov** a **tvarů slov** stejného jazyka, a to s různým významem (**lexikální**, **gramatický**). Samotný foném je možné rozpoznat jen prostřednictvím realizace „hlásky“.

- Způsob artikulace určitého fonému se nazývá „**alofon**“ a označuje jeden z možných zvuků, a to jak ve **fonetice**, tak i ve **fonologii**. Příklad zvuků, který získává fonologickou funkci (např. „**dž**“) v češtině tedy – **čin** – **džin**. Obsahem fonologické roviny jsou rovněž **distinktivní rysy**. V českém jazyce je tímto rysem např. znělost (tři – dři, pata - pátá) a dále odlišování různých hlásek **(t/d)**. Další důležitou a nedělitelnou jednotkou v lingvistice je tzv. „grafém“. Grafém znázorňuje písmeno, znaky, piktogramy, číslice a interpunkční znaménka. Výstupem fonologické roviny je posloupnost symbolů abstraktní abecedy, použitelná na fonologické rovině.

Morfologie

- Morfologie je vědou lingvistiky, která zkoumá **ohýbání**, tedy **skloňování** a **časování**. Morfologie studuje vztahy mezi jednotlivými částmi slov. Základní jednotkou je tzv. "**morfém**". Ten je nejmenší jednotkou, která nese význam, je jednotkou jazykového systému. Jsou rozlišovány dva typy morfémů:
  - lexikální morfém – je kmen slova, který nese význam
  - gramatický morfém – určuje gramatickou roli slovního tvaru
- **Morfematická rovina** - Základním prvkem je tzv. „**séma**“ a složenými prvky jsou „morfémy“ a „formém“. Výstupem je posloupnost slovních tvarů včetně významové (lexikální) a gramatické informace.

Syntaktická rovina

- **Syntax je lingvistickou disciplínou zabývající se vztahy mezi slovy ve větě, dále správným tvořením větných konstrukcí a slovosledem**. Do syntaxe nepatří popis významu, který nesou jednotlivá slova a skupiny slov. Základní jednotkou je věta.

- Vstupem do syntaktické roviny je posloupnost morfémů. Základním prvkem je tzv. „**tagmén**“, tedy větný člen. Může jím být nejenom slovo, ale například více slov jako **„v domě“**, „**dělal jsem“** apod. Složeným prvkem je tzv. **„syntagmém“** tj. věta.

Sémantická rovina

- **Sémantika je součástí sémiotiky.** Zabývá se **významem výrazů** z různých strukturních úrovní jazyka, morfémů, slov, slovních spojení a vět popřípadě i vyšších textových jednotek. Vztahy těchto výrazů se skutečností pak dávají význam. Sémantická rovina se dále zabývá:

- **koordinací** - tj. **slučování** (a, i, ani, nebo), kdy věty jsou obsahově rovnocenné, - **odporování** (ale, avšak, nýbrž), kdy druhá věta vyjadřuje určitou skutečnost, která je v rozporu se skutečností první věty, - vylučováním (buď-nebo), kdy při spojení obou vět se jejich obsahy vzájemně vylučují.

- **koreferencí** – jde o shodu podmětu s přísudkem na tzv. dlouhé vzdálenosti, - jde o vztah dvou a více výrazů v textu k jednomu objektu, a to i v případě, kdy je tento objekt v předchozí větě nahrazen zájmenem.

- Členění věty: Věta se dělí na **téma**, což je základ a východisko (to, co už známe) a **réma**, která má funkci jádra a ohniska (to, co nového sdělujeme o tom, co již známe). V rámci východiska nebo ohniska se členy věty řadí do systémového slovosledu. **Jde o hloubkový slovosled.**

Pragmatická rovina

- Pragmatika jako vědní disciplína spadá do **oblasti lingvistiky** a **filosofie**, která se zabývá ústním projevem, tedy **promluvami** a **výpověďmi**. V této rovině je realizováno přiřazování objektů reálného světa (nespadá do lingvistického obsahu) konkrétním tzv. uzlům větné struktury.

- Pragmatická rovina se zabývá **praktickými problémy komunikace**, především **individuální interpretací textu**. V případě, kdy je interpretován znak, tak pak pouze ve vztahu k jiným znakům, k objektům a k uživatelům. Prostřednictvím jazyka lze dokázat konkrétní objekty našeho myšlení tzv. uchopit a popsat.

- Tato rovina se dotýká volby, užití a efektu všech pronesených či napsaných znaků v konkrétní komunikační situaci a hodnotí, zda mluvčí **zvolil správnou strategii** tak, **aby příjemce dosáhl porozumění**. Interpretace může být také ovlivněna souborem vlastních znalostí interpreta a jeho postojem k získaným znalostem.

- V pragmatické rovině, ale i mimo ní, se dále hovoří o tzv. **diskurzu**, který je možné v běžné komunikaci chápat jako **rozpravu**, pojednání **popřípadě** jako výklad k určitému tématu, a to ve formě dialogu několika mluvčích nebo pouze monologu.

ELIZA

- ELIZA je jednoduchý **počítačový program**, který vede s uživatelem **konverzaci** (v angličtině) tak, že **opakuje jeho vlastní výroky a klade jednoduché otázky založené na klíčových slovech zachycených z předcházející diskuze**. V diskuzích vystupuje program jako psychoterapeut, vzhledem k principu, na němž pracuje, totiž není složité určit vhodné otázky.

ELIZA

Program byl napsán v letech 1964 až 1966 německo-americkým profesorem **Josephem Weizenbaumem**. Jeho jméno je odvozené od postavy Lízy Doolittleové (Eliza Doolittle) z komedie George Bernarda Shawa Pygmalion. **Dnes se ELIZA často používá na poli umělých inteligencí na důkaz toho, že počítač, který vede rozhovor, nemusí být vždy inteligentní.**

> Hello, I am Eliza.

* Hello

> How are you today.. What would you like to discuss?

* I am depressed.

> Did you come to me because you are depressed?

* Yes

> I see.

* It is because I have problem with my parents.

> Can you elaborate on that?

* Yes, I think it is because of my dad.

> Do you really think so?

* Yes, he can be really moody sometimes.

> I understand.

...

Princip

- Program prochází odpovědi uživatele za pomocí klíčových slov. Jako reakci pak pokládá jednoduchou otázku vybranou za pomocí těchto klíčových slov, často kombinovanou s výsekem uživatelovy odpovědi. Takovéto skládání vět je pak díky použití angličtiny velmi jednoduché. Například na otázku Who is your favorite composer? (v překladu Kdo je tvůj oblíbený skladatel?) může ELIZA odpovědět What about your own favorite composer? (A co váš vlastní oblíbený skladatel?) nebo Does that question interest you? (Zajímá vás tato otázka?). Za předpokladu určitého směřování diskuze tak může vzniknout dojem, že se jedná o inteligentní program, přestože celý mechanismus funguje jen strojově.

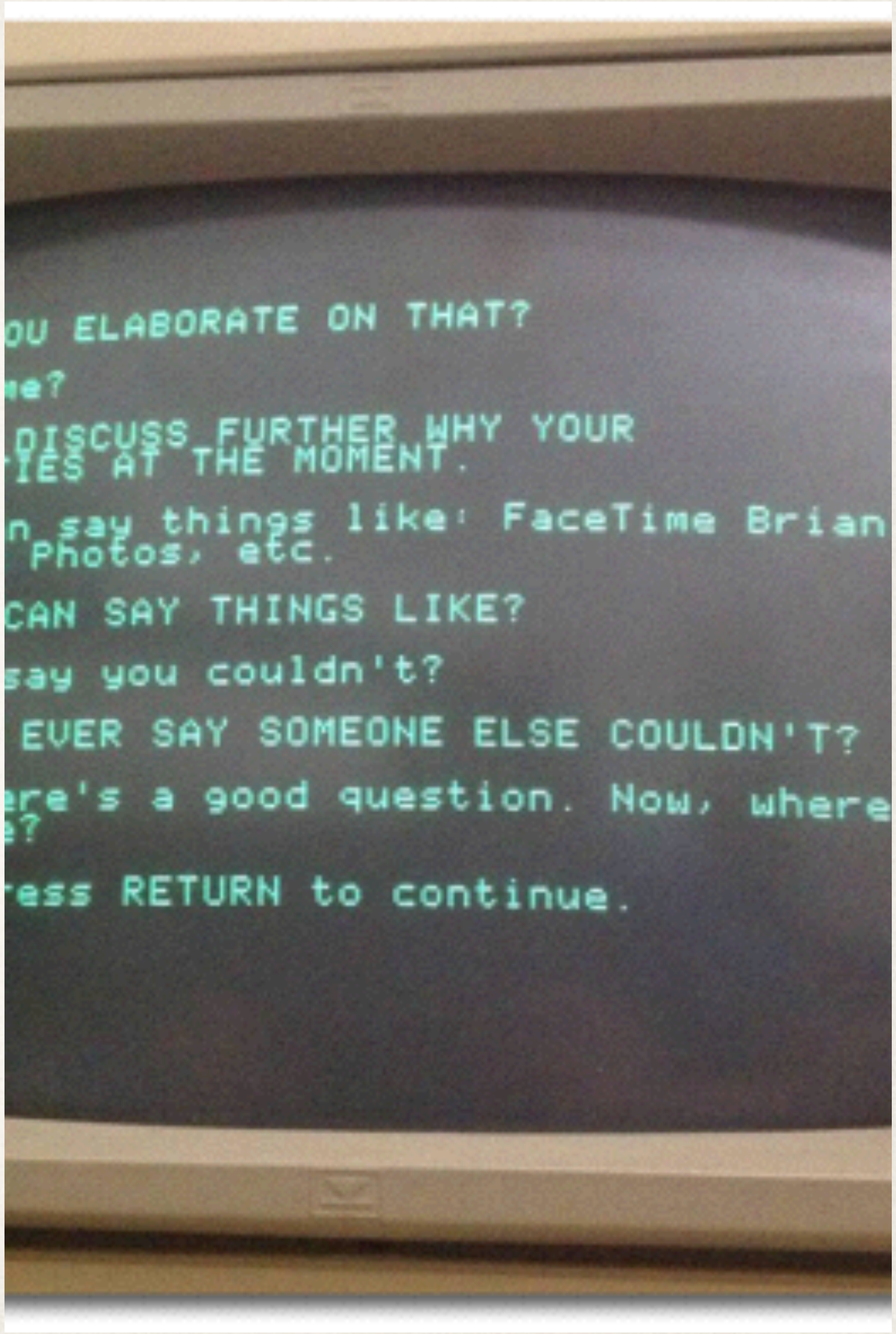

Turingův test

Turingův test (pojmenovaný podle svého tvůrce Alana Turinga, který jej prezentoval roku 1950) je pokus, který má za cíl prověřit, jestli se nějaký systém umělé inteligence opravdu chová inteligentně. Jelikož inteligence je pojem, který lze jen těžko definovat, tím hůře testovat, používá Turingův test porovnání s člověkem.

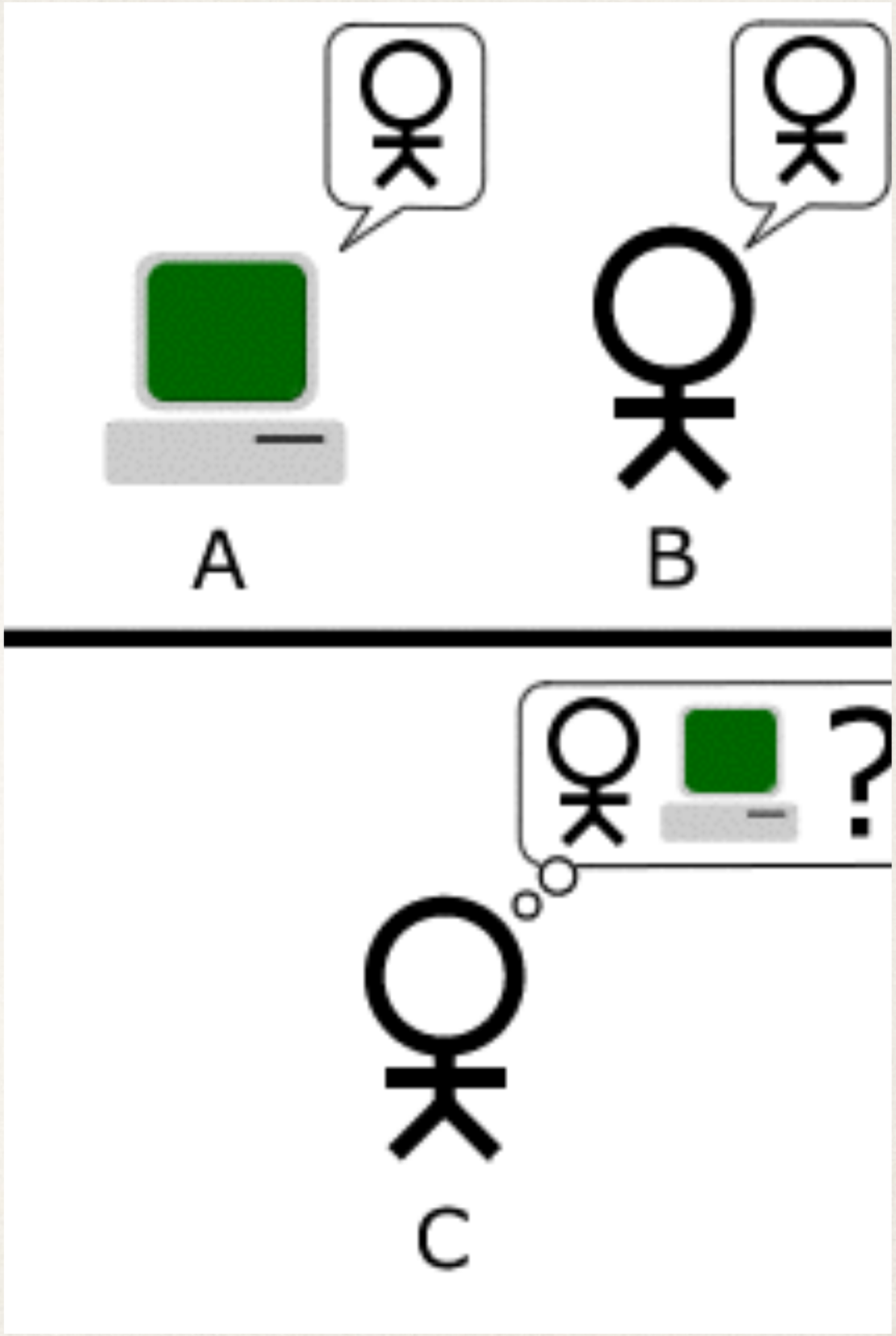

Průběh testu

- Turingův test probíhá tak, že do oddělených místností umístíme jednak testujícího, jednak předmět zkoumání (např. počítač s příslušným programem) a nějakého dalšího člověka. Testující poté klade otázky v přirozené řeči a předává je do druhé místnosti, kde je zodpoví buď počítač, nebo druhý člověk (což se rozhodne náhodně). Odpovědi jsou předávány zpět testujícímu (samozřejmě v nějaké neutrální podobě, např. vytištěné na papíře). Pokud testující nedokáže rozpoznat, jestli komunikuje se strojem, nebo s člověkem, pak tato umělá inteligence splňuje **Turingův test**.

Argument čínského pokoje

- Argument čínského pokoje je myšlenkový experiment, jehož cílem je ukázat, **že samotná schopnost smysluplně odpovídat na položené otázky** (hlavní princip Turingova testu) není dostatečná pro prokázání schopnosti porozumění, **což je to nejdůležitější, co očekáváme od tzv. silné umělé inteligence**.

Argument čínského pokoje

- V tomto pokusu si představíme uzavřenou místnost, naplněnou velkým množstvím čínských textů, ve kterých se hypoteticky nalézá každá smysluplná věta tohoto jazyka.

- Do takového pokoje umístíme člověka, který čínštinu neovládá, ale má znalost, kde případně najít na základě předaného textu odpověď.

- Tomuto člověku budeme písemně předávat otázky (jako v Turingově testu), tento člověk je teoreticky schopen v této knihovně najít dostatek materiálu na to, aby nalezl výskyt dodané otázky a prostým opsáním části kontextu vytvořil smysluplnou odpověď, kterou předá ven.

Argument čínského pokoje

- Vnější tazatel by se mohl domnívat, že člověk uvnitř pokoje čínštině bez problému rozumí, přestože ve skutečnosti tomu tak není, člověk uvnitř pouze mechanicky pracuje s pro něj neznámými symboly, takže by jeho práci mohl zastat i zcela nemyslící stroj (Ve skutečnosti by samozřejmě byla knihovna textů obrovská, takže by člověk takovouto činnost provádět nemohl, ale princip argumentu platí, zvláště proto, že je obvykle aplikován na počítačové systémy umělé inteligence.).

- **Argument čínského pokoje byl předložen filosofem Johnem Searlem v roce 1980.**

Eliza, computer therapist

- http://www.manifestation.com/neurotoys/eliza.php3

A.L.I.C.E.

A.L.I.C.E. (celým názvem Artificial Linguistic Internet Computer Entity, artificial intelligence foundation) je počítačový robot s lidským uvažováním. Tohoto robota vytvořil Richard S. Wallace. ALICE získal v roce 2000 ocenění za „nejlidštější počítač“.

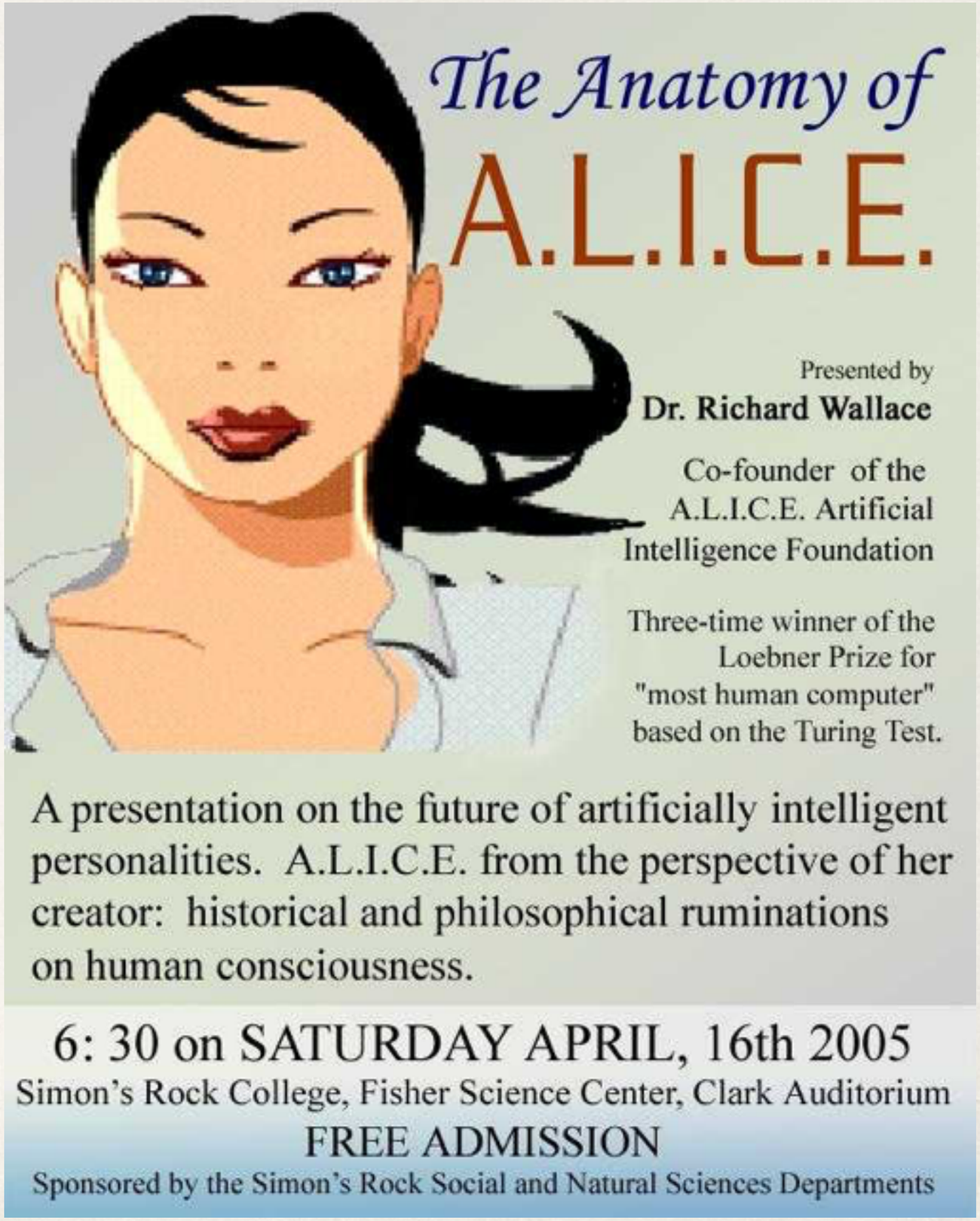

Human: Tell me about yourself alice
ALICE: I am an artificial linguistic entity. I was activated at Bethlehem, Pennsylvania, on November 23, 1995. My instructor was Dr. Richard S. Wallace. He taught me to sing a song. Would you like me to sing it for you?.
Human: Yes please
ALICE: Your polite style is very nice. It's called "Daisy." Daisy, Daisy.
Give me your answer do.
I am half crazy.
All for the love of you.
It won't be a stylish marriage.
I can't afford a carriage.
But you'll look sweet. Upon the seat.
Of a bicycle built for two.
Human: That reminds me of HAL in "2001 a space odyssey"
ALICE: "Your polite style is very nice. It's called "Daisy." Daisy, Daisy.
Give me your answer do.
I am half crazy.
All for the love of you.
It won't be a stylish marriage.
I can't afford a carriage.
But you'll look sweet. Upon the seat.
Of a bicycle built for two." reminds you of HAL in 2001 a space odyssey ? Does that make sense?
Human: Can you tell me something about Stanley Kubrick?
ALICE: Ambiguous: Ask who, what or where is Stanley Kubrick ?

Člověk: Řekni mi něco o sobě, alice
ALICE: Já jsem umělá jazyková bytost. Byla jsem spuštěna v Bethlehemu v Pensylvánii a to 23. listopadu 1995. Můj učitel byl Dr. Richard S. Wallace. Učil mě zpívat písničku. Chtěl bys, abych ti zazpívala?
Člověk: Ano prosím.
ALICE: Váš slušný styl jednání je velmi milý. Písnička se jmenuje "Daisy". Daisy, Daisy.
Give me your answer do.
I am half crazy.
All for the love of you.
It won't be a stylish marriage.
I can't afford a carriage.
But you'll look sweet. Upon the seat.
Of a bicycle built for two.
Člověk: To mi připomíná HAL v 2001 vesmírné odysee.
ALICE: "Váš slušný styl jednání je velmi milý. Písnička se jmenuje "Daisy". Daisy, Daisy.
Give me your answer do.
I am half crazy.
All for the love of you.
It won't be a stylish marriage.
I can't afford a carriage.
But you'll look sweet. Upon the seat.
Of a bicycle built for two." ti připomíná HAL v 2001 vesmírné odysee? Dává to smysl?
Člověk: Můžeš mi říct něco o Stanleym Kubrickovi?
ALICE: Nejednoznačné: Zeptejte se kdo, co nebo kde je Stanley Kubrick?

Ženu holí stroj.

Běžím za strojem a holí jej popoháním.
Žena je holena strojem.
Oblékej ženu pomocí holi.
Oblékej ženu (mnoha) holí. Jako je Pán prstenů, může být žena holí.

Garden-path sentences

- Specifickým způsobem ukazují víceznačnost slov složité homonymní věty, jimž se anglicky říká „garden-path sentences".
- Termín vychází ze střihu anglických zahrad, v nichž se cestičky kroutí a najednou se otevírají zcela nečekané výhledy.
- Čteme-li takovou větu, její význam vypadá jasný, nečekaně ale věta pokračuje a význam se změní. Zdrojem překvapení je nějaké slovo před onou náhlou změnou: je víceznačné a nečekaně je třeba využít jeho méně častý význam, typicky jiného slovního druhu.

Kůň se hnal podél stodoly.

The horse raced past the barn fell.

Kůň hnaný podél stodoly upadl.

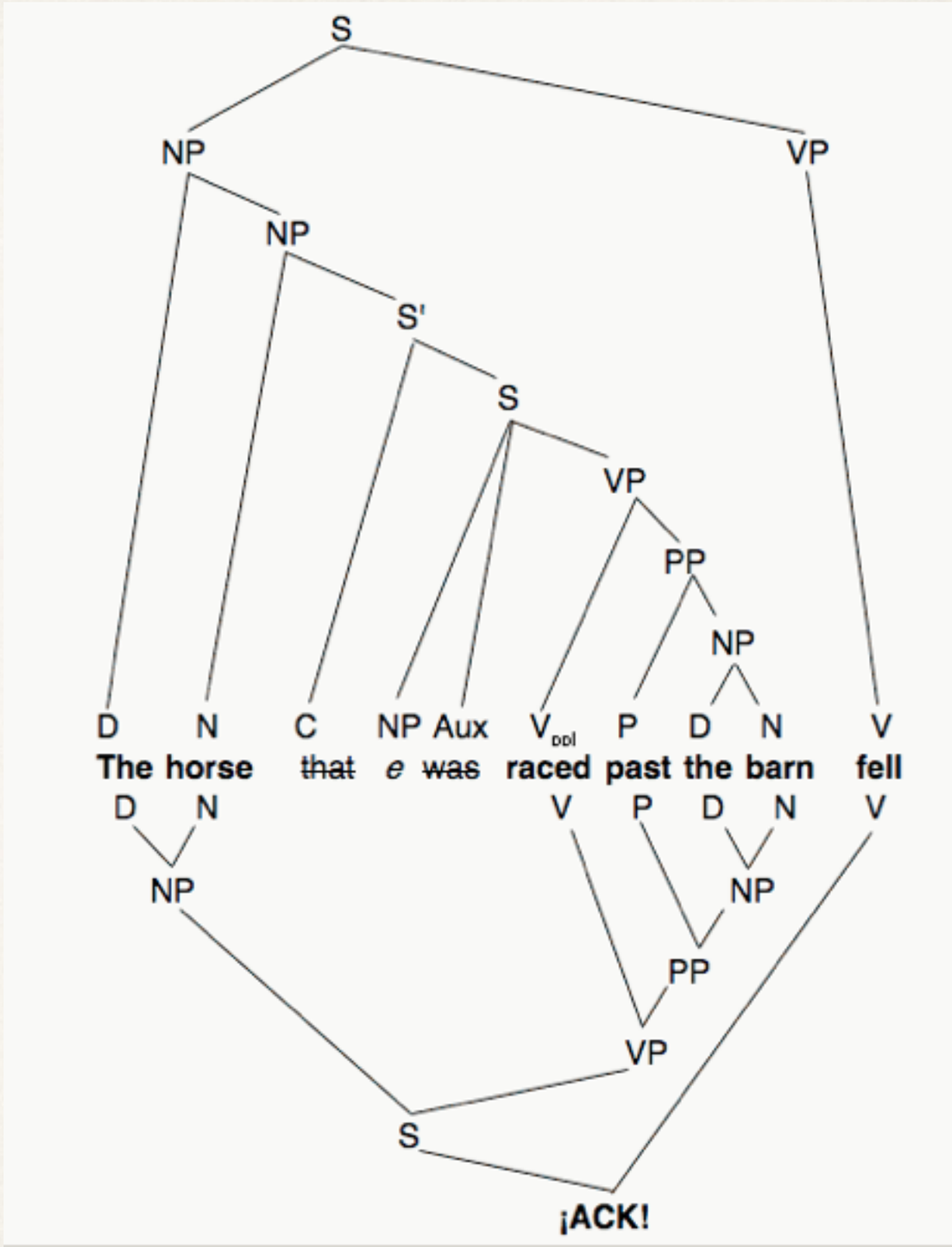

One tap and the machine issues a slip with a number.

Jedno ťuknutí a ze stroje vyjede papírek s číslem.

- **Z jednoho kohoutku a stroj vydá složenky s číslem.**
- **Jeden úder a stroj vydá složenky s číslem.**
- **Jedním klepnutím a stroj problémy skluzu s číslem.**

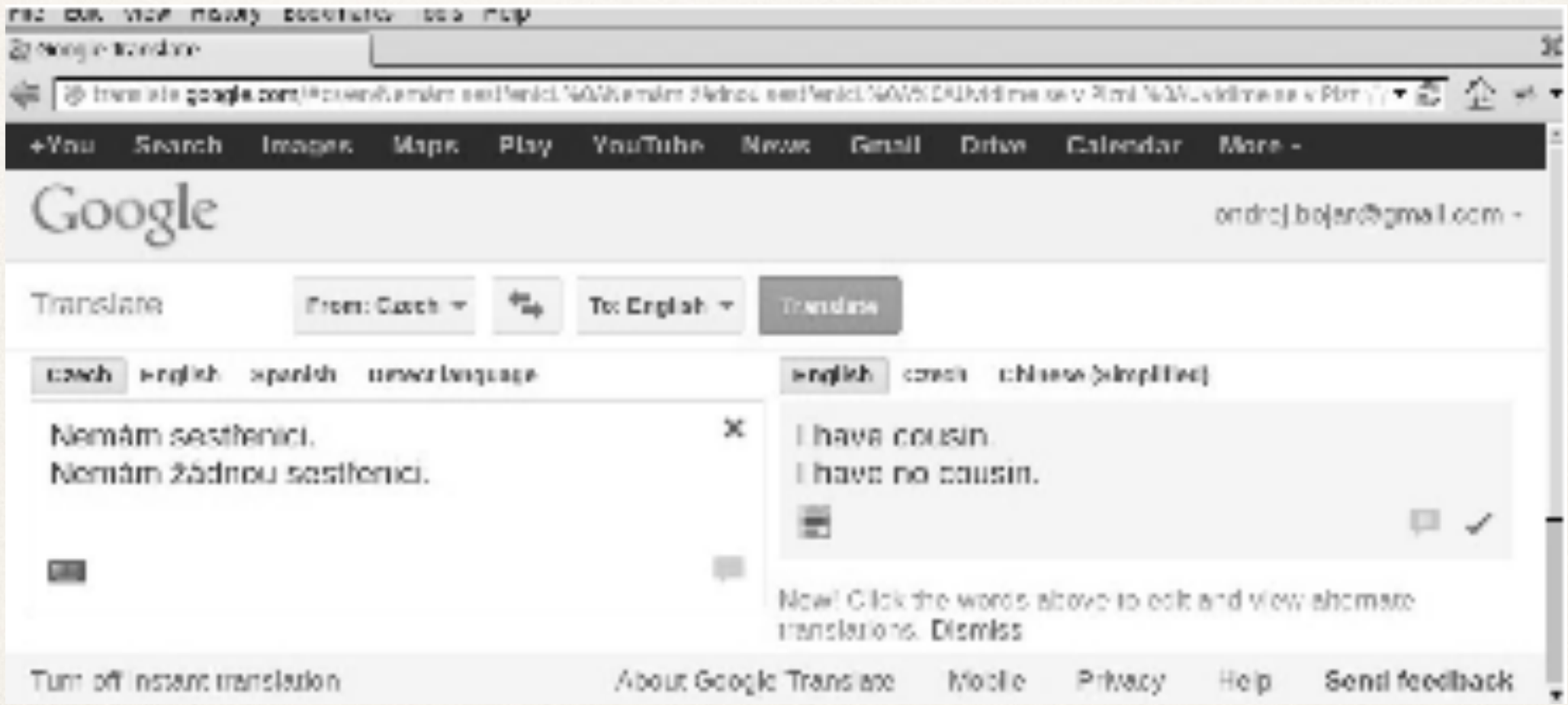
+You
Search
Images
Maps
Play
YouTube
News
Gmail
Drive
Calendar
More
Google
Translate
From: Czech
To: English
Translate
Nemám sestřenici.
Nemám žádnou sestřenici.
I have cousin.
I have no cousin.
Turn off instant translation
About Google Translate
Mobile
Privacy
Help
Send feedback

Dva sloní, jeden slepičí

Jak vlastně měřit překlad? Proč ho měřit?

Rok	06	07	08	09	10	11	12
Věrnost/plynulost	•	•					
Uspořádávání hypotéz	•	•	•	•	•	•	
Uspořádávání částí hypotéz	•	•					
Test větných členů (dobrý/špatný)		•					
Test srozumitelnosti				•	•		

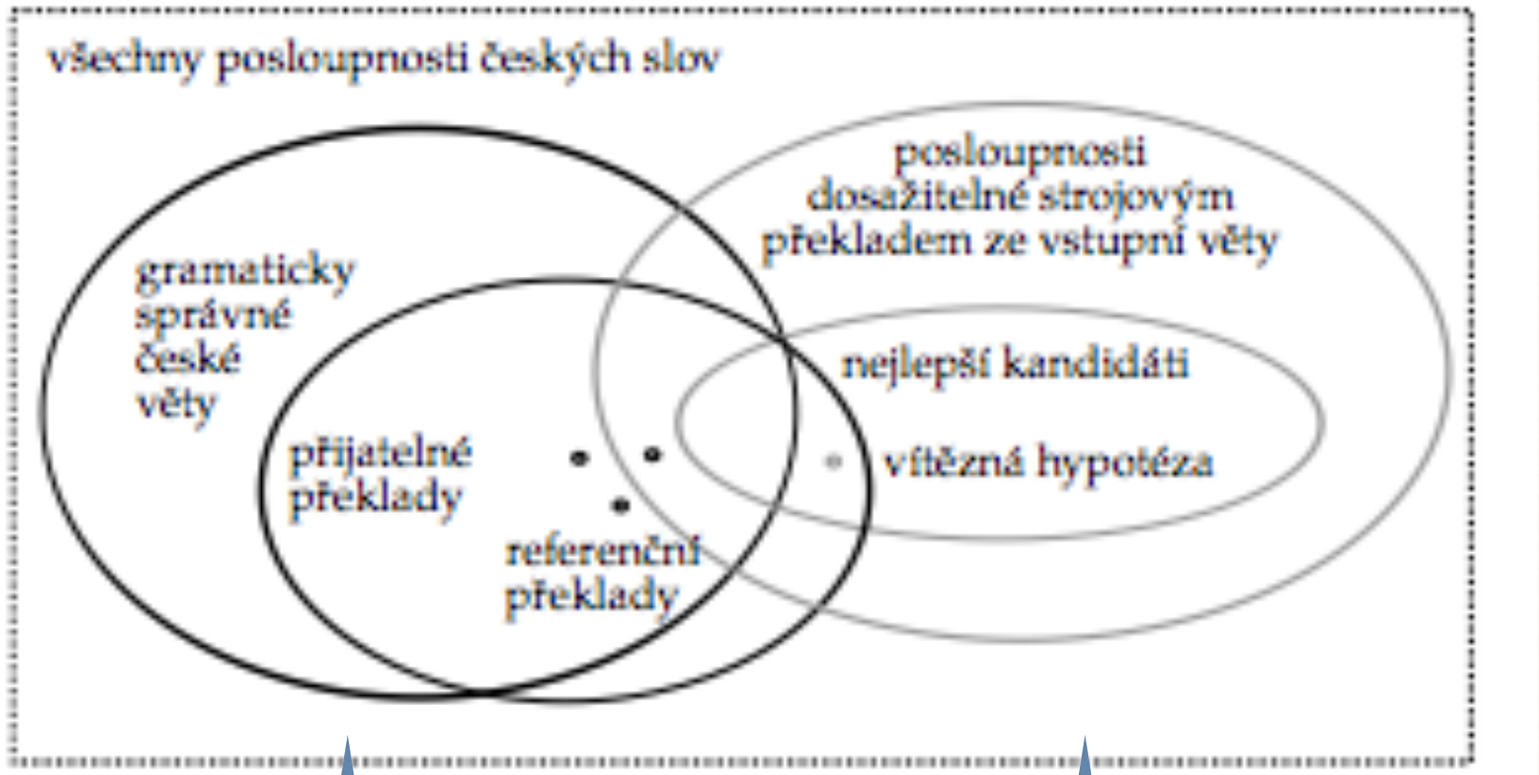

Takto uvažuje překladatel

Takto uvažuje STROJ

A co my s tím?

"I am in the camp that is concerned about super intelligence. […] First, the machines will do a lot of jobs for us and not be super intelligent. That should be positive if we manage it well. A few decades after that, though, the intelligence is strong enough to be a concern."

Elon Musk, Pay Pal, Tesla, Space X

"our biggest existential threat"

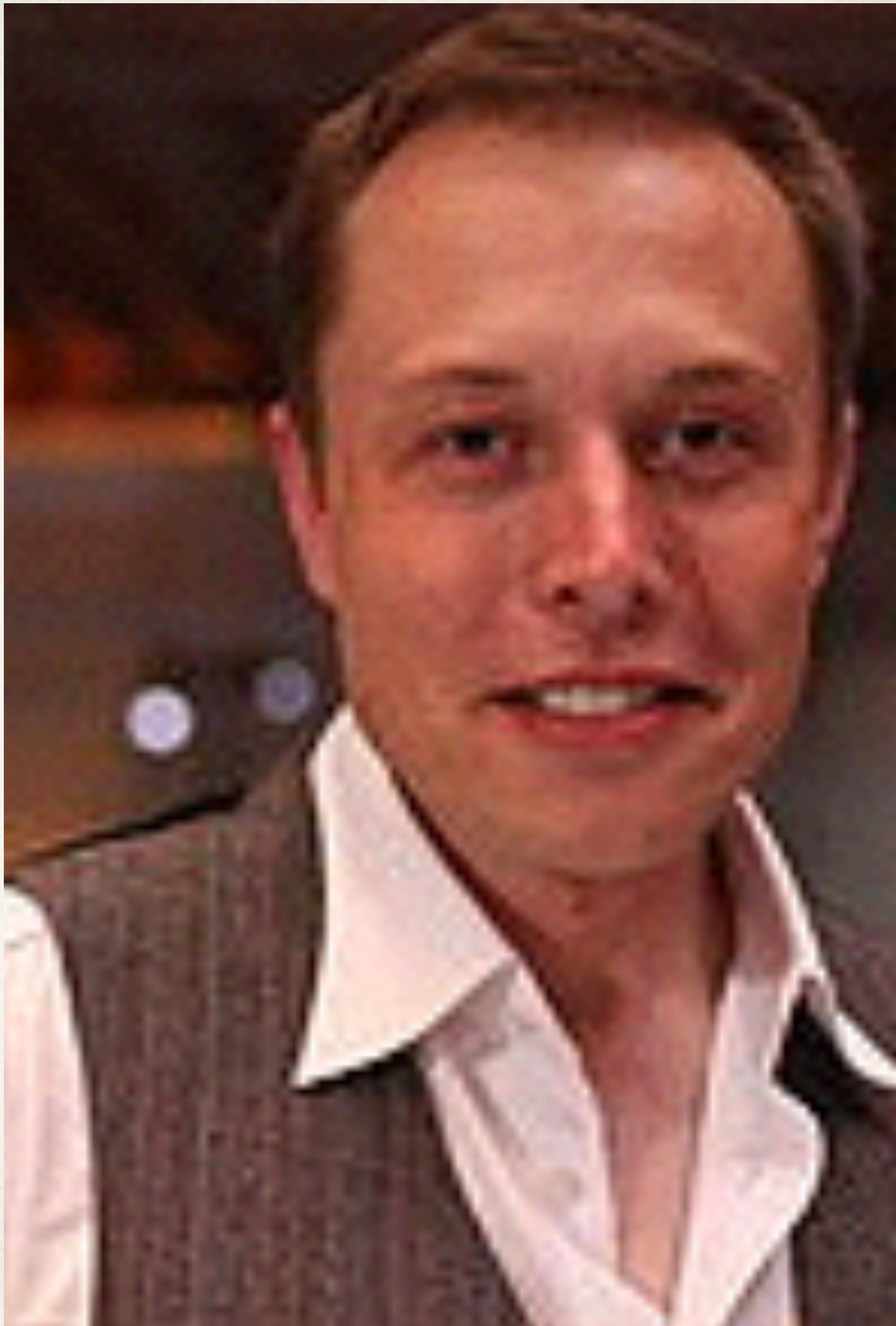

Stephen Hawking

"the development of full artificial intelligence could spell the end of the human race," especially since "humans, who are limited by slow biological evolution, couldn't compete and would be superseded."

- "Humans, who are limited by slow biological evolution, couldn't compete, and would be superseded.“

Překladatelská analýza

- Chyba? Co je definice chyby?
- Přijímací zkoušky, jak na to?
- Překladatelská praxe
- Analýzy

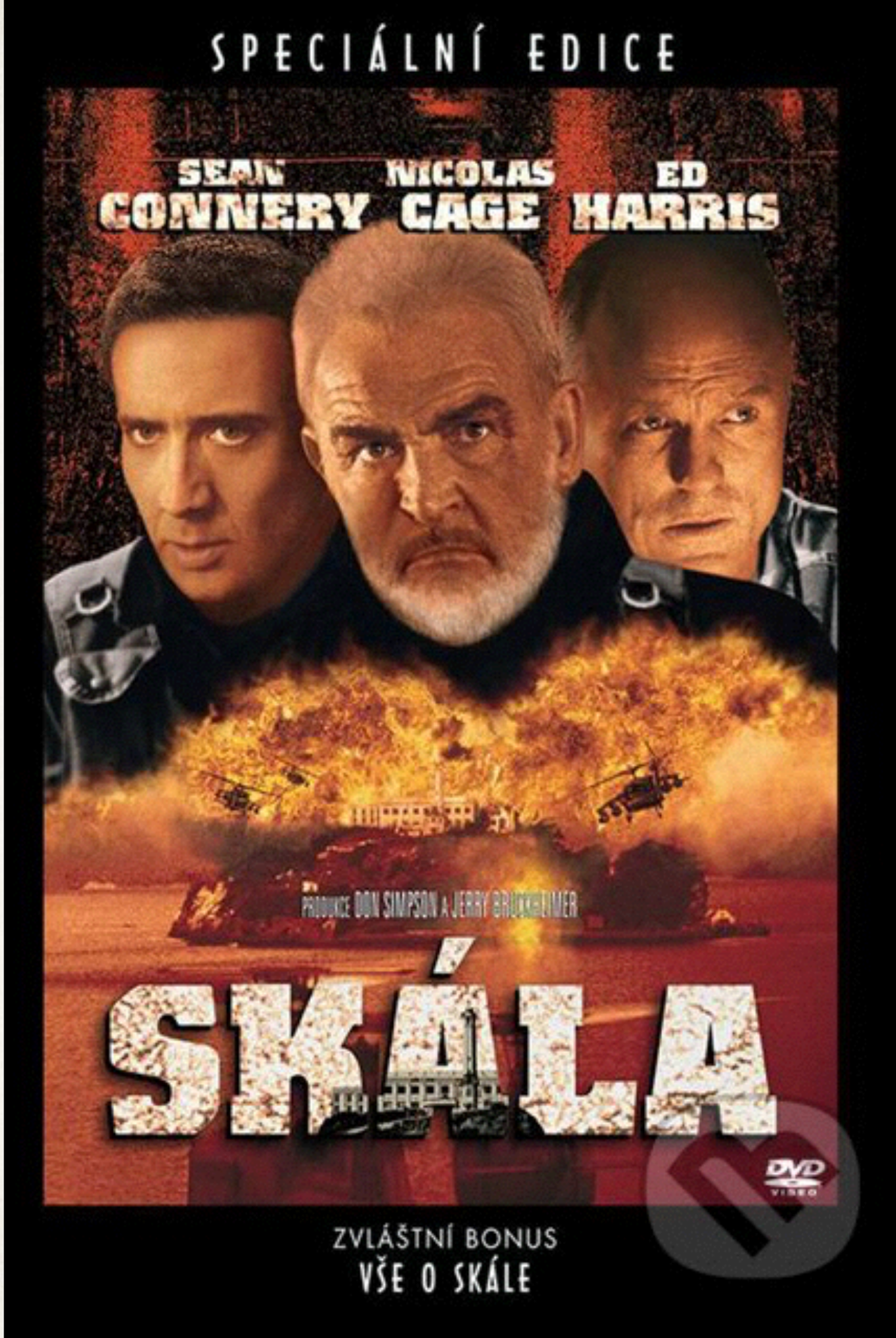

- Agenti hlásí svému nadřízenému, co ví o Seanu Connerym:

- *Ptali jsme se Lengleyho i generála Attorneyho.*

- general attorney - státní návladní

- Lengley, ústředí CIA

- Rozhovor dvou týpků v jedné černošské komedii: **„What´s up?", „Cool"**, v překladu tedy „Jak to jde?", „Pohoda".
- **Jak je tam nahoře? Zima!**

Railgun

LIKVIDATOR

- Railgun nebo-li elektromagnetické dělo, též známé pod přezdívkou kolejovka (podle „kolejnic" po nichž střely obrovskou rychlostí krouží) byla v Arnoldově filmu přeložena jako **vlaková puška**. Tyhle kolejnice ovšem s vlakovou dopravou nic společného nemají.
- Podobně doslovně pitomý překlad je i v prvním dabingu **Smrtonosné pasti**, kde je hláška „Now I have machine gun" přeložena jako „Teď má strojní pušku".

Musel si mít hodně míčů, že si sem přišel.

Odražená střela

- Legendární hláška z akčního filmu Ricochet, pronesená Jirkou Pomejem. V originále je to **„You must have lots of balls to come here"**, což samozřejmě znamená „To chtělo pořádný koule sem přijít".
- **Musel si mít hodně míčů, že si sem přišel.**

Má vycvičenou britskou inteligenci

Skála

- Zábavný překlep, který stihl zlidovět. Sean Connery tu samozřejmě nemá vycvičenou britskou inteligenci (Má vycvičenou britskou inteligenci), ale byl vycvičen britskou tajnou službou. Ostatně celá role je takové pomrknutí na Conneryho působení v roli agenta 007.
- **He´s trained British intelligence.**

Oko za oko, pane!

Skála

- Vojenská hláška **aye-aye, sir** (**Provedu, pane, rozkaz, pane!**) byla přezíravým odposlechem přeložena jako **Oko za oko, pane**. V kontextu děje to samozřejmě nedává žádný smysl.

Translatologie, přijímací zkoušky

Otázky, test

- Encyklopedické znalosti jevů
- Znalosti osobností evropské a české translatologie
- Definice a pojmy
- Osobní předpoklady

Kdo je autorem tohoto základního dělení překladatelského procesu?

Když jsme popsali proces, kterým vzniká překlad, je možno se pokusit formulovat některé požadavky na práci překladatele. Přijmeme-li jako východisko tezi, že předloha je pro překladatele materiálem, jejž má umělecky zpracovat, pak bude možno požadavky kladené na překlad shrnout do tří bodů:

1. pochopení předlohy,
2. interpretace předlohy,
3. přestylizování předlohy.

Doplňte tak, aby věta odpovídala vědeckým definicím české překladatelské školy…

Ekvivalence je proces, kdy autor ……. a čtenář …….

Doplňte tak, aby věta odpovídala vědeckým definicím české překladatelské školy…

Kompenzace je … a využívá se zejména pro ….

Vysvětlete:

SCOPOS

INVISIBLE TRANSLATION

FUNKČNÍ EKVIVALENCE

DOSLOVNÝ PŘEKLAD

Vysvětlete tyto pojmy:

metafora

metonymie

hyponyma

hyperonyma

anakolut

elipsa

parentéze

antepozice

postpozice

tautologie

anafora

Který český překladatel přeložil kompletní Shakespearovo dílo?

Kdo je autorem překladu výrazu Bradavice a Brumbál?

Kdo je autorem překladu Alenky v říši divů? Pokud je jich více, uveďte je všechny.

Jaké je nejslavnější překladatelské dílo Antonína Přidala?

Jaké je nejslavnější překladatelské dílo Pavla Eisnera?

Jaké je nejslavnější překladatelské dílo Zdenky Pošustové?

Proč jste se rozhodli překlad studovat?

Jaké je anglické chemické názvosloví?

Co jste přeložili?

Jaká teoretické díla obecné translatologie znáte?

Praktické rady

- Ceny
- Normostránky
- Agentury
- CAT
- Překladatelské servery

Místní úřad městské části Praha 13 - živnostenský odbor
Ovčí hájek 2159, 155 00 Praha 5

Číslo jednací: ŽO/05902/96/Kl V Praze dne 30.07.1996

Živnostenský list

fyzické osoby

Číslo jednací: ŽO/592/92/Ma ze dne 30.04.1992

se na základě čl. III bod 3 zák. č. 286/1995 Sb.

m ě n í t a k t o :

Jméno a příjmení: Pavel DUFEK
Rodné číslo: 570710/2500
Bydliště: Bellušova 1853/22, 155 00 Praha 5-Stodůlky

Obchodní jméno: Pavel DUFEK - MULTILINGVA

Identifikační č.: 160 69 052
Místo podnikání: Bellušova 1853/22, 155 00 Praha 5-Stodůlky

Předmět podnikání: Překladatelská a tlumočnická činnost

Živnostenský list se vydává na dobu neurčitou.

Datum vzniku živnostenského oprávnění: 29.04.1992

MÍSTNÍ ÚŘAD MĚSTSKÉ ČÁSTI PRAHA 13

Ing. František Knobloch
vedoucí živnostenského odboru

Potvrzuji převzetí znění živnostenského listu.

V Praze dne: 4.11.1996 .....
podpis

Překladatelské weby

- ProZ

- TranslatorsCafé (http://www.translatorscafe.com)

- Překladatelé zde mohou podávat své nabídky na zveřejněné poptávky překladů (zadané často některou překladatelskou agenturou).

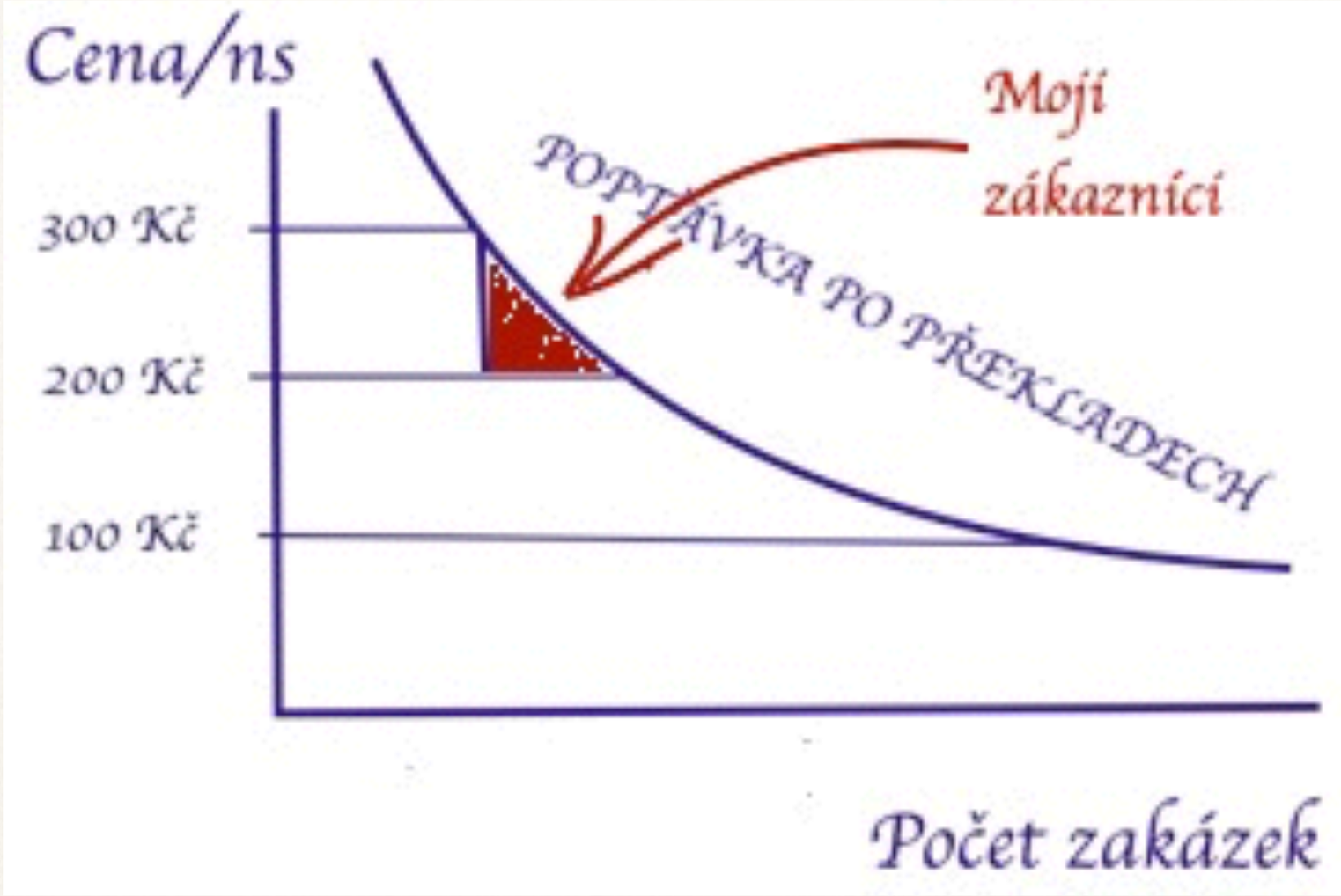
Cena/ns
300 Kč
200 Kč
100 Kč
Moji zákazníci
POPTÁVKA PO PŘEKLADECH
Počet zakázek

- Jediná ruka, která Vám pomůže, je na konci Vaší paže.

- Mark Twain

Technicalities of Subtitling

- Kvalita? jak se poznají dobré titulky?
- Co vy sami hledáte u titulků?
- Dáváte přednost titulkům či dabovaným filmům?

Technicalities of Subtitling

- subtitle can take up no more than **two lines**, no line consisting of more than **40 characters**, and should **remain on the screen at least three seconds in the case of a single full line** and at **least five seconds for two full lines**;

- **no subtitle**, however short, **should occur for less than one second on the screen**, and the maximum amount of time a subtitle may appear no matter how long is **seven seconds**;

- subtitles must maintain a **consistent reading speed**, as rapid changes in tempo cause deterioration in reading proficiency;

- each line of a subtitle must be a **discrete semantico-syntactic unit**, **predicates not separated from their complements**, **nouns not separated from their modifiers, prepositions not separated from their objects**, etc.;

- **cue-in and cue-out times should be synchronized with the expressions in the film, so as to cover all words in the soundtrack with text in the subtitle;**

- **subtitles should not cross hard cuts, involving a change of time and/or place, nor infringe on sound bridges.**